

Laatinut: Tiina Torkkeli-Pitkäranta

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 28.2.2024

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma vuosille 2020–2024

Yhtenäinen valvonta ja yhteistyö

Päivitetty 26.1.2022 ympäristöterveyslautakunta
Päivitetty 29.11.2022 ympäristöterveyslautakunta
Päivitetty 5.4.2023 ympäristöterveyslautakunta
Päivitetty 28.2.2024 ympäristöterveyslautakunta

**Aura, Kaarina, Kemiönsaari, Koski TL, Lieto, Loimaa,
Marttila, Oripää, Paimio, Parainen, Pöytyä ja Sauvo**

Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma (VASU) 2021–2024

<https://www.ruokavirasto.fi/tietoa-meista/mika-on-ruokavirasto/elintarvikeeturvallisuudenvarmistaminen/suunnitelmat-ja-ohjelmat/elintarvikeketjun-monivuotinen-kansallinenvalvontasuunnitelma-2021-2024/>

Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma vuosille 2020–2024

https://www.valvira.fi/documents/14444/261236/Ymparistoterveydenhuollon_valvontaohjelma_2020_2024.pdf/6e1b09c4-c935-6482-059a-035ac95aaa22?t=1568015396747

Valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelma vuosille 2020–2024, päivitys vuosille 2021–2024:

https://www.valvira.fi/documents/14444/261236/Terveystensuojelun_valvontaohjelma_paivitys_2021.pdf/452a32ec-58b6-4f68-0137-f8ebfc2d9cbd?t=1602237681351

Eläinlääkintähuollon valtakunnallinen ohjelma (EHO) 2015–2021

Laatinut: Tiina Torkkeli-Pitkäranta

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 28.2.2024

https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/tietoa-meista/mikaonruokavirasto/valvonta_elaimet/eho_2021_fi_lopullinen.pdf

1. Ympäristöterveydenhuollon päämäärät.....	3
2. Toimialue ja toimivalta.....	3
3. Koulutus.....	5
4. Valvontakohderekisteri ja tietojärjestelmä	5
5. Viestintä ja tiedotus.....	5
6. Valvonnan maksullisuus.....	6
7. Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu.....	6
8. Riskinarviointi ja tarkastustiheys	6
8.1. Liedon ympäristöterveyslautakunnan riskinarvioinnin linjaukset	7
9. Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika	9
10. Elintarvikevalvonta	10
10.1. Valvontakohderekisterit ja niihin merkittävät tiedot	11
10.2. Ruokaviraston asettamat valtakunnalliset elintarviketurvallisuuden painopisteet	11
10.3. Elintarvikkeiden alkutuotantopaikat	12
10.4. Ilmoittaminen elintarvikehuoneistosta ja laitoshyväksymisen hakeminen	12
10.5 Elintarvikevalvonnan tarkastusten suunnittelu ja toteutus.....	12
10.6. Elintarvikevalvonnan valvontaprojektit.....	13
10.7. Säännöllinen valvonta	13
10.8. Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja näytteiden tutkiminen	13
11 Terveydensuojelu.....	14
11.1 Terveydensuojelulain mukaisten tarkastusten suunnittelu ja toteutus.....	14
11.2 Valvontasuunnitelman painopisteet.....	14
11.3 Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen.....	15
UIMARANNAT	18
Uimarantaluettelo ja vesinäytteiden näytteenottosuunnitelman perusteet	18
11.4 Yksityiset talousvesikaivot.....	22
11.5 Terveydensuojelun suunnitelmalliset tarkastukset ja elinympäristöterveyden edistäminen ..	22
11.6 Radon	22
12 Tupakkalainvalvonta	22
12.1 Tupakkalain suunnitelmallinen valvonta suunnitelmakaudella	23
12.2 Nikotiinivalmisteiden valvonta	23
13. Erityistilanteisiin varautuminen ja toiminta erityistilanteissa	24
14. Epidemioiden selvittäminen.....	24
15. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi	24
16. Liedon kaupungin ympäristöterveydenhuollon käsittelyajat	24
Liite 1. Toimipaikat ja toiminnot vuonna 2022, Vati-järjestelmä 19.1.2022.....	25

Laatinut: Tiina Torkkeli-Pitkäranta

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 28.2.2024

1. Ympäristöterveydenhuollon päämäärät

Ympäristöterveydenhuolto on osa ennaltaehkäisevää kansanterveystyötä, jonka tehtävänä on yksilöön, väestöön ja elinympäristöön kohdistuva terveyden edistäminen sekä sairauksien ja tapaturmien ehkäisy. Ympäristöterveydenhuollon erityislainsäädäntö sekä valtioneuvoston valvontasuunnitelma-asetus (665/2006) edellyttävät kuntia laatimaan ja hyväksymään säännöllistä valvontaa koskevan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää.

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön tavoitteena on varmistaa kuntalaisille turvallinen elinympäristö, jossa ei ole terveyshaittaa aiheuttavia tekijöitä. Lainsäädännössä korostetaan toiminnanharjoittajien omaa vastuuta, mutta viranomaisvalvontaa tarvitaan toiminnan ja tuotteiden määräystenmukaisuuden varmistamiseksi, toimijoiden tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi, kuluttajansuojan turvaamiseksi sekä toimijoiden tuotantoedellytysten varmistamiseksi.

Ohjelmakaudella 2020–2024 valtakunnallisen terveydensuojelun valvontaohjelman tavoitteena on yhtenäistää valvontakäytäntöjä koko maassa ja saattaa toiminnanharjoittajat samanarvoiseen asemaan valvonnan tiheyden ja laadun osalta sekä valvontaa suuntaavien painopisteiden avulla kohdistaa resurssit tehokkaasti ja suunnitelmallisesti edistämään elinympäristön terveellisyyttä sekä lisätä valvonnan vaikuttavuutta ja laatua yhtenäistämällä valvontakäytäntöjä valtakunnallisesti. Maakuntaudistuksen valmistelutyö tiivisti yhteistoimintaa Varsinais-Suomen valvontayksiköiden välillä ja yhteistyötä on tarkoitus jatkaa ja yhdenmukaistaa valvontaa maakunnan alueella.

2. Toimialue ja toimivalta

Ympäristöterveyspalveluiden toimialueen muodostavat 12 kuntaa, jotka ovat solmineet yhteistoimintasopimuksen ympäristöterveydenhuollon palveluista. Sopimuksen mukaisesti isäntäkuntana toimii Lieto, joka vastaa palveluiden tuottamisesta. Toimialue käsittää seuraavat kunnat ja kaupungit: Aura, Kaarina, Kemiönsaari, Koski TL, Lieto, Loimaa, Marttila, Oripää, Paimio, Parainen, Pöytyä ja Sauvo. Päätoimipiste sijaitsee Liedossa ja sivutoimipisteet Paraisilla ja Kemiönsaarella. Eläinlääkintähuollon osalta laaditaan erillinen suunnitelma.

Yksikkö täyttää 30.10.2003 annetun valtioneuvoston periaatepäätöksen vaatimukset (vähintään 10 henkilötyövuotta, kaikki ympäristöterveydenhuollon toimialat samassa yksikössä, yhteinen kokopäivätoiminen työnjohto). Viranomaisena toimii Liedon valtuuston ja kaupunginhallituksen alainen ympäristöterveyslautakunta, jossa on yksi edustaja jokaisesta toimialueen kunnasta.

Toimialue on maantieteellisesti laaja ja monimuotoinen, käsittäen sekä Turun kaupunkiseudun kuntia, että maatalousvaltaisia kuntia ulkosaaristosta sisämaahan. Toimialueeseen kuuluu alueita, joissa ruotsi on enemmistökieli, sekä täysin suomenkielisiä kuntia. Yksikön toiminnan tavoitteena onkin turvata palvelujen saattavuus sekä suomen että ruotsin kielellä. Aukkaita toimialueella oli marraskuun lopulla 2020 yhteensä 123 866. Varsinkin saaristossa, Kemiönsaarella ja Paraisilla, väkiluku vaihtelee suuresti runsaan kesäasukituksen vuoksi ja osa toiminnasta on myös sesonkiluonteista, kuten esimerkiksi vierasvenesatamat ja kesäravintolat.

Henkilökunta on toimivaltaista koko toimialueella. Toimialajohtaja päättää osaston sisäisestä työnjaosta. Työnjakoa päivitetään aina tarvittaessa. Jokaisella valvontahenkilöstöön kuuluvalla on kuitenkin ensisijainen maantieteellinen vastuualue, jonka valvonnasta sekä asiakkaiden neuvonnasta ja ohjauksesta ao. viranhaltija ensisijaisesti vastaa. Viranhaltijat sijaistavat toinen toisiaan niin, että talous- ja uimaveden laadun valvonta, asiakasneuvonta, ilmoitusten käsittelyt, todistusten teko ja terveyshaittaepäilyt hoidetaan joustavasti. Toimivaltaa on delegoitu viranhaltijoille joustavan ja kokousaikatauluista riippumattoman työskentelyn mahdollistamiseksi. Yhteenvedo delegoinneista löytyy laulukäsikirjasta. Mikäli voimassa-olevia määräyksiä ei noudateta, viranomaisen tulee ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin määräysten noudattamisen varmistamiseksi. Pakkokeinojen käytössä ohjeena käytetään Ruokaviraston pakkokeino-opasta. Valvontaresurssin jakaumatiedot löytyvät VTO/VYHA-järjestelmästä, jonne toimialajohtaja päivittää tiedot vuosittain.

Taulukko

Laatinut: Tiina Torkkeli-Pitkäranta

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 28.2.2024

Kunnittain vastuunjako, vastuunjakoa päivitetään aina tarvittaessa toimialajohtajan päätöksellä

Vastuutarkastaja käsittelee ilmoitukset ja luvat sekä antaa neuvontaa ja ohjausta sekä toimittaa listan ostopalvelukohteista 1.2. mennessä. Suunnitelmallisia tarkastuksia jaetaan vuosittain tarkastajien kesken, mikäli työt jakaantuvat epätasaisesti.

Virkanimike	Erityisosaaminen/vastuualue	htpv/(htv)
Toimialajohtaja Johanna Mäkinen/ Tiina Torkkeli- Pitkäranta 2024-25	Talous- ja henkilöstöhallinto Taloyhtiöiden tupakointikiellot, lausunnot (ei toimijakohtaisia, tarkastajat mm. Lupapiste) Sisäilmatyöryhmät ja -työsuojelu, Lieto Päätökset ja hallintopakko	220 htpv (1 htv)
Hygieenikkoeläinlääkäri Meri Kallankari/ Vlad Rosu 2024	Elintarvikevalvonta Eläinperäiset elintarvikkeet, jotka edellyttävät eläinlääkärin pätevyyttä, hyväksytyt huoneistot	220 htpv (1htv)
Terveystarkastaja Tiina Torkkeli- Pitkäranta/ Pia Korhonen 2024-25	Terveystarkastaja Terveystarkastaja Talousvesi (Kaarina, Kemiönsaari, Sauvo, Paimio, Parainen) koulut ja oppilaitokset (Kemiönsaari, Parainen ruotsinkieliset) saunat sosiaalialan laitokset uimarannat (Kemiönsaari) uimahallit (ruotsinkieliset)	220 htpv
Terveystarkastaja Anu Vuotila-Kokko	Terveystarkastaja Terveystarkastaja talousvesi (Loimaa, Oripää, Pöytyä, Aura) koulut (Lieto, Pöytyä, Aura, Loimaa, Oripää, Koski, Marttila) kauneushoitolat (ei Parainen, Kemiönsaari), kuntosalit ja liikuntatilat (suomenkieliset) Uimarannat (Loimaa, Oripää, Pöytyä, Aura, Koski, Marttila) Uimavesi (uimahallit) (suomenkieliset)	165 htpv (0,75 htv)
Terveystarkastaja Jenni Sarjovaara- Haapanen	Terveystarkastaja Terveystarkastaja talousvesi (Lieto, Koski, Marttila) päivähoito ja nuorten tilat (suomenkieliset) uimarannat (Lieto, Sauvo, Paimio) koulut (Kemiönsaari, Parainen suomenkieliset) nuorten tilat (suomenkieliset)	220 htpv (1 htv)
Terveystarkastaja Eeva Axelsson	Terveystarkastaja Terveystarkastaja Uimarannat (Parainen, Kaarina) Asumisterveys, valitusasiat Majoitustilat Kauneushoitolat (Parainen ja Kemiönsaari) Koulut (Kaarina, Paimio ja Sauvo) Päivähoito ja nuorten tilat (ruotsinkieliset) Kuntosalit ja nuorisotilat (ruotsinkieliset) (laivatarkastusten 1. varahenkilö)	220 htpv (1 htv)
Terveystarkastaja Carita Back	Terveystarkastaja Terveystarkastaja Elintarvike- ja tupakkavalvonta Parainen, Kemiönsaari, Loimaa Laivatarkastukset	220 htpv (1htv)

Laatinut: Tiina Torkkeli-Pitkäranta

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 28.2.2024

Terveystarkastaja Jaana Kaskela	Elintarvike- ja tupakkavalvonta Kaarina, Pöytyä, Aura	220 htpv (1htv)
Terveystarkastaja Heidi Seppälä	Elintarvike- ja tupakkavalvonta Lieto, Sauvo, Paimio, Oripää, Marttila, Koski TL	220 htpv (1htv)
Ulkopuolinen asiantuntija/ Net-Foodlab Oy	Elintarvikevalvonta, Loimaa, Lieto suunnitelmalliset tarkastukset, neuvonta sekä muuta erillisen työtilauksen mukaisesti	1–2 htv
Toimistosihtööri Tiina Riikonen	Laskutus, epidemiatyöryhmien ym. yhteystietojen päivitys, eläinlääkäreiden päivystysvuorolistat sekä elh suoritelaskenta, arkistovastaava, yleishallinto	220 htpv (1 htv)

3. Koulutus

Liedon kaupungissa toimialat laativat vuosittain koulutussuunnitelman. Suunnitelman lähtökohta on koulutus-tarve. Koulutuspäiviä on vuosittain vähintään viisi/henkilö ja perustellusta syystä enemmän. Valvontaviran-omaisen on varmistettava, että henkilökunnalla on riittävä osaaminen ja että osaamista pidetään tarvittaessa yllä säännöllisellä koulutautumisella. Koulutusta varsinaisten koulutuspäivien lisäksi on myös muu ammattitai-don edistäminen, kuten malliasiakirjoihin perehtyminen tai muu suunnitelmallinen pätevyyden ylläpito ja esi-merkiksi aluehallintoviraston työnohjauspäivät.

4. Valvontakohderekisteri ja tietojärjestelmä

Valvontahenkilöstön käytössä on valtakunnallinen ympäristöterveydenhuollon toiminnanohjaus- ja tiedonhal-lintajärjestelmä VATI, jota Ruokavirasto hallinnoi. Vati on korvannut 2019 TerveKuu-terveysvalvonnan ja elin-tarvikevalvonnan osalta. Eläinsuojelu ja sivutuotevalvonta sekä arkistohaku jäävät toistaiseksi TerveKuu-jär-jestelmään. Tietojärjestelmään kerätään keskitetysti kaikki valvontakohteisiin liittyvät tiedot (toimijan tiedot, toimintalajit, tarkastuspöytäkirjat, näytteenottotiedot jne.) TerveKuu tietojärjestelmä sijaitsee Liedon kunnan Turun kaupungin/Tieran konesalissa sijaitsevalla palvelimella.

5. Viestintä ja tiedotus

Viestintään kuuluu asiakaspalvelu, neuvonta ja opastus sekä tiedottaminen. Liedon kunnan tiedotusohjeiden lähtökohta on kuntalain 29 §, jonka mukaan kunnan on tiedotettava asukkailleen kunnassa vireillä olevista asioista, niitä koskevista suunnitelmista, asioiden käsittelystä, tehdyistä ratkaisuista ja niiden vaikutuksista. Kunnan on laadittava tarvittaessa katsauksia kunnan palveluja, taloutta, ympäristönsuojelua ja maankäyttöä koskevista asioista. Asukkaille on myös tiedotettava, millä tavoin asioista voi esittää kysymyksiä ja mielipiteitä valmistelijoille ja päättäjille. Kuntalaisten hyvä palvelu edellyttää tehokasta sisäistä ja ulkoista tiedottamista. Liedon kunnan tiedotustoimintaa johtaa ja valvoo kunnanhallitus ja kunnanjohtaja. Kukin osastopäällikkö vas-taa oman osastonsa tiedotuksesta. Kunnan tulee tiedottaa ja neuvoa paikallisia yrityksiä ja muita yhteistyöta-voja lainsäädännön vaatimusten suhteen.

Ympäristöterveydenhuollon tiedotuksessa käytetään pääasiassa paikallislehtiin lähetettäviä tiedotteita ja osas-ton omia sekä sopijakuntien internet-sivuja sekä Suomi.fi-sivustoa. Alueelliset erityistarpeet pyritään huomioi-maan asiakaspalvelussa mahdollisimman hyvin ja kuntien yhteistoimintapisteitä hyödynnetään, esim. näyt-teenottopullojen ja kaavakkeiden jakelupisteinä. Osaston sisäisestä viestinnästä suurin osa hoidetaan sähkö-postitse ja osasto- sekä tiimipalavereissa. Vuonna 2019–2020 Liedon kunnan www-sivut tullaan uudistamaan. Tässä yhteydessä myös ympäristöterveyspalveluiden sivut uudistetaan ja päivitetään. Sivuille on kerätty mm.

Laatinut: Tiina Torkkeli-Pitkäranta

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 28.2.2024

yhteystiedot, lomakkeet ja linkkejä keskusvirastojen sivuille. Sivujen päivityksestä ja ylläpidosta vastaavat Johanna Mäkinen ja Tiina Riikonen. Toimialueen kuntien www-sivuilta löytyvät linkit Liedon kunnan ympäristöterveyspalveluiden sivuille.

Viestintä kuuluu kaikille viranhaltijoille, mutta erityistilanteissa tiedottamisvastuu on ensisijaisesti toimialajohtajalla. Erityistilanteisiin liittyvät tiedotusohjeet löytyvät ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelmasta. Ohjeistus ns. normaaliolojen viestinnän suhteen on pitkälti samanlainen ja noudattaa Liedon kaupungin ohjeistusta. Liedon kaupungin tiedotusohje on hyväksytty kunnanhallituksessa 431/22.11.2010. Liedon kaupungin viestintä- ja markkinointisuunnitelma on hyväksytty valtuustossa 8/30.1.2012. Ohjeet löytyvät Liedon kaupungin intranetistä, Sinetistä.

6. Valvonnan maksullisuus

Kunnan valvontaviranomaisen on perittävä toimijalta hyväksymänsä taksan mukainen maksu valvontasuunnitelmaan sisällyvistä tarkastuksista, näytteenotosta ja näytteen tutkimuksesta. Ympäristöterveyspalveluiden taksa on nähtävillä Liedon kaupungin www-sivuilla. Valvonnan perusmaksu peritään ensimmäisen kerran vuoden 2022 alussa.

Lainsäädännön mukaan toimivaltaisen viranomaisen on perittävä aiheutuvat kustannukset sellaisesta lisävalvonnasta, joka ylittää tavanomaisen suunnitellun valvontatoiminnan. Tällaista lisävalvontaa on esimerkiksi näytteiden ottaminen ja analysointi sekä muut valvontatoimet, jotka ovat tarpeen ongelman laajuuden selvittämiseksi ja sen toteuttamiseksi, onko korjaavia toimia toteutettu. Esimerkiksi ruokamyrkytyspäilyn selvittämisestä ei peritä maksua, mutta selvityksen yhteydessä mahdollisesti ilmenevien epäkohtien korjaamisen vuoksi tehtävä lisävalvonta on maksullista. Kaikki tupakkalain mukaisen valvonnan kustannukset katetaan vuosittaisista myynnin valvontamaksuista saaduilla tuloilla. Muu tupakkalain mukainen valvonta on näin ollen maksutonta.

7. Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

Näytteenotto ja tutkiminen ovat valvontamenetelmiä, joilla voidaan selvittää omavalvonnan toimivuutta sekä tuotteiden turvallisuutta ja määräystenmukaisuutta. Näytteiden tutkimiseen käytettävän laboratorion tulee olla asianmukaisesti hyväksytty tekemään pyydettyjä tutkimuksia. Viranomaisnäytteiden tutkimukset sekä tutkimukset, joiden tekemisestä on säädetty lainsäädännössä, tutkitaan elintarvikelain (297/2021) 37 §:n mukaisissa laboratorioissa. Elintarvikevalvontaviranomainen voi osoittaa laboratorion, jossa viranomaisnäytteet analysoidaan myös toiminnanharjoittajan maksamien viranomaisnäytteiden osalta. Ympäristöterveydenhuollon elintarvikenäytteet tutkitaan Eurofins Oy:n ja Net-Foodlab Oy:n laboratorioissa ja vesinäytteet Lounais-Suomen vesi- ja ympäristötutkimus Oy:n ja Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistyksen laboratorioissa.

8. Riskinarviointi ja tarkastustiheys

EU valvonta-asetus 2017/625 edellyttää, että valvonta on säännöllistä, riskiperusteista ja sopivalla tiheydellä toistuvaa. Toimivaltaisten viranomaisten on vahvistettava virallisen valvonnan tiheys ottaen huomioon tarve mukauttaa valvontatoimet riskiin ja odotettavaan säännösten noudattamisen tasoon eri tilanteissa. Koska virallinen valvonta voi olla rasite toimijoille, toimivaltaisten viranomaisten on järjestettävä ja toteutettava viralliset valvontatoimet toimijoiden edut huomioon ottaen ja rajattava rasitus siihen, mikä on tarpeen tehokkaan ja vaikuttavan virallisen valvonnan suorittamiseksi.

Valvontakohteiden valvonnan tarve määräytyy kohdekohtaisen riskinarvioinnin perusteella. *Jokainen tarkastaja vastaa omien kohteidensa riskinarvioinnin ajantasaisuudesta ja toimijalla on oikeus saada tietoa oman kohteidensa riskinarvioinnista ja sen perusteista.* Toimialakohtaisissa ohjelmissa ja ohjeissa on perusteet valvontakohteiden riskinarviointiin. Kohdekohtainen riskinarviointi löytyy Vatista. Riskinarviointia päivitetään aina tarvittaessa tarkastusten yhteydessä. Toimialueella on runsaasti pienimuotoista ja kausiluontoista toimintaa,

Laatinut: Tiina Torkkeli-Pitkäranta

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 28.2.2024

joiden toiminnan luonne ja laajuus huomioidaan arvioinnissa. Riskinarvioinnissa merkittävänä tekijöinä ovat tuotantomäärät ja toimintatyyppi.

Elintarvikevalvonnassa on käytössä Ruokaviraston malliarviointi. Riskinarviointi tehdään, kun kohteessa on tehty ensimmäinen tarkastus. *Riskinarviointia päivitetään aina tarvittaessa.* Katso lisätietoja: 10.5 Elintarvikevalvonnan tarkastusten suunnittelu ja toteutus.

Terveydensuojelussa ensisijainen valvontakohte on riskinarvioinnin johdosta talousveden laatu. Toiseksi tärkein tehtävä on uimaveden laadun valvonta ja kolmanneksi ilmoitusten käsittely, neuvonta, ohjaus ja asiakasvalitukset sekä mahdolliset tarkastukset niiden johdosta. Koulujen ja päiväkotien osalta toiminnan painopiste on terveyshaittojen ennaltaehkäisyssä ja sisäilmatyöryhmyöskentelyssä. Monialainen yhteistyö on tärkeää molemmissa toimintatavoissa ja tarkastusten vuosirytmityritetään ensisijaisesti sovittaa yhteen muiden toimijoiden kanssa viranomaisyhteistyön mahdollistamiseksi (lähinnä kouluterveydenhuollon ja työterveyshuollon kanssa). Valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset harvoin johtavat toimenpiteisiin ja ne ovat siksi toissijaisia, näihin tehtäviin verrattuna. Koska tehtäviä on poistunut ja valvontakohteiden määrä laskenut, mahdollisuudet hoitaa suunnitelman mukaisia tarkastuksia ovat kuitenkin hyvät. Valvontakohteiden osalta mm. parturikampaamot on poistettu säännöllisen valvonnan piiristä.

Omavalvonta huomioidaan tarkastustiheydessä. Esimerkiksi kouluissa sisäilman laatuun liittyvät puutteet havaitaan usein käytännössä tarkastusten välillä ja asiaa hoidetaan yhteistyössä toiminnanharjoittajan kanssa. Uimaveden ja talousveden laatua valvotaan säännöllisesti varsinaisten tarkastuskäyntien ulkopuolella. Tarkoituksena on myös ollut valtakunnallisesti siirtä tilojen tarkastamisesta toiminnan tarkastamiseen.

Mikäli tarkastuksella havaitaan olennainen puute, sen korjaamiselle sovitaan määräaika ja korjaavien toimenpiteiden toteutus kirjataan Vatiin. Kiinteistöön liittyvät riskitekijät ja niiden edellyttämät seurantatoimenpiteet käydään läpi toiminnanharjoittajan kanssa ja kirjataan tarkastuspöytäkirjaan.

Valituksen johdosta voidaan tehdä tarkastus kohteessa, joka ei ole suunnitelmallisten tarkastusten piirissä. Viranomaiselle ilmoitetut uudet kohteet tulevat heti ilmoituksen käsittelyn jälkeen suunnitelmallisen valvonnan piiriin, jolloin myös kohteeseen tehtävää ensimmäistä tarkastusta pidetään suunnitelmallisena tarkastuksena, josta peritään maksu. *Ensimmäinen tarkastus tehdään kuuden kuukauden sisällä toiminnan aloituksesta.*

8.1. Liedon ympäristöterveyslautakunnan riskinarvioinnin linjaukset

Ympäristöterveyslautakunnan linjaukset tarkastustiheyteen esitetään seuraavassa.

Mikäli puutteita havaitaan (C/D), annetaan korjauskehoitus ja uusintatarkastus tehdään 6 kuukauden sisällä.

Elintarvikelaki

Toimijan saadessa kolme Oiva-A arvosanaa elintarvikevalvonnassa peräkkäisillä tarkastuskerroilla, Ruokaviraston laskennallista tarkastustiheyttä lasketaan 50 % ilmoitetuissa elintarvikehuoneistoissa. Kuitenkin niin, että kaikissa kohteissa käydään kerran kolmessa vuodessa.

Munantuotannon alkutuotantotarkastuksia (ns. munahuoneiden tarkastuksia) ei tehdä suunnitelmallisesti, tarkastustiheys on 0. Munantuotannon elintarviketarkastus tehdään vain esim. suoramyynnin/tilamyymälän tai terveyshaittaepäilyn johdosta. Pienimuotoinen kalankäsittely, tarkastetaan rekisteröinnin yhteydessä ja sen jälkeen vain valituksen johdosta, mikäli ei havaita puutteita tarkastuksella.

Apteekit: Tarkastetuissa apteekkeissa ei ole havaittu merkittäviä puutteita elintarvikkeiden markkinoinnissa, apteekkien riskikerroin on 0,2. Laitosten osalta noudatetaan kohdekohtaista riskinarviota, joka perustuu toimijan osaamiseen, valvontahistoriaan ja toiminnan laatuun ym.

Tupakkalaki ja lääkelaki

Laatinut: Tiina Torkkeli-Pitkäranta

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 28.2.2024

Tupakkavalvonnan tarkastustiheys on 2–3 vuoden välein. Käytännössä kohteet tarkastetaan pääsääntöisesti elintarviketarkastuksen yhteydessä.

Nikotiinikorvausvalmisteiden vähittäismyynti tarkastetaan uuden luvan myöntämisen jälkeen ja sen jälkeen vain valituksen johdosta tai erillisenä projektina.

Sekä tupakka- että lääkelain mukaisilla tarkastuksilla, mikäli puutteita havaitaan (C/D), annetaan korjauskeho- tus ja uusintatarkastus tehdään 6 kuukauden sisällä.

Terveydensuojelu, riskiluokka 1 ja riskiluokka 2

Tarkastetaan ilmoituksen jälkeen, ensisijaisesti tarkastuskäynnillä 6 kk sisällä rekisteröinnistä.

Kaikissa kohteissa, mikäli terveysturvallisuus vaarantuu tai havaitaan lainsäädännön vastaisuus, arvosana C/D, annetaan korjauskehoitus ja uusintatarkastus tehdään 6 kuukauden sisällä.

TOIMINTATYYPPI	Riskiluokka 1 MATALA RISKI	Riskiluokka 2 KO- HONNUT RISKI
Esikoulu, peruskoulu, lukio ja ammattioppilaitos	0,17	0,33
Muut koulut ja oppilaitokset, muu aikuiskoulutus	0,17	0,25
Lasten ja nuorten kohteet: kerhotilat, nuorisotilat ja leirikeskukset, lasten iltapäiväkerhot, lasten sisäleikkipuistot, leikkitoiminta - hyvin vähäinen käyttö	0,17 0	0,25 0,2
Päiväkoti, ryhmäperhepäiväkoti	0,17	0,33
Sosiaalialan laitokset	0,17	0,33
Kosmetologiset huoneistot ja laitokset <i>Ihoa lävistäviä hoitoja tarjoavat</i> <i>Muu ihon käsittely tai hoito</i>	0,17 0	0,25 0,2
Saunat	0	0,2
Solarium	0,17	0,33
Majoitushuoneistot	0	0,2
Yleinen liikuntatila	0	0,2
Uimarannat <i>EU-uimarannat</i> <i>Pienet uimarannat</i>	0,5 0,33	1 0,5
Uima-altaat	0,5	1
Talousvesilaitokset ja vedenjakelu <i>Pelkkä verkosto/vedenjakelualue</i> <i>Pienen asetuksen mukainen pelkkä verkosto/vedenjakelualue</i> <i>Omaa veden tuotantoa</i> <i>Pienen asetuksen mukainen, omaa veden tuotantoa</i>	0,33 - 0,5 0,2 0,5 - 1 0,25 - 0,33	0,5 - 1 0,5 1-2 0,5-1
<i>Tukkuvesilaitos</i>	0,5 0,25 - 0,33	1 0,5-1

Laatinut: Tiina Torkkeli-Pitkäranta

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 28.2.2024

<i>Pienen asetuksen mukainen tukkuvesilaitos ja sen vedenjakelu-alue(et)</i>		

Matala riski = A/B

Kohonnut riski = C/D tai monta B:tä

TARKASTUSTIHEYDET	
0	Ei säännöllisiä tarkastuksia
0,17	Tarkastus kerran kuudessa vuodessa
0,2	Tarkastus kerran viidessä vuodessa
0,25	Tarkastus kerran neljässä vuodessa
0,33	Tarkastus kerran kolmessa vuodessa
0,5	Tarkastus joka toinen vuosi
1	Tarkastus kerran vuodessa

Kauneushoitoloiden tarkastustiheys on Valviran ohjeistuksen mukaan 0,25 (solariumeissa puolestaan 0,2)

- Toiminnanharjoittajan osaaminen, omavalvontakäytännöt sekä hygieeniset toimintatavat vaikuttavat tarkastustiheuteen.
- Kauneushoitolassa, joissa tehdään ihoa lävistäviä toimenpiteitä, kuten esimerkiksi kestopigmentointia, mikroneulausta, mikrobladingiä, mikropigmentointi, verikuppaus, akupunktio, viiltoihin sekä pistoksiin perustuvat hoidot, hirudoterapiahoito (iilimatohoito) ja toiminnassa ei ole huomautettavaa, on tarkastustiheys alennettu 0,17:ään. Samaa tarkastustiheyttä sovelletaan tatuointi- ja lävistystoimintoihin. Niissä kauneushoitoloissa, joissa ihoa lävistävien toimenpiteiden kohdalla on havaittu merkittäviä puutteita, on tarkastustiheys puolestaan 0,25.
- Mikäli erityistä hygieniää edellyttävissä kauneushoitolassa tehdään ainoastaan ns. perinteisiä kasvo-, käsi-, jalka- ja vartalohoitoja ja tarkastuksella ei ole havaittu oleellisia puutteita, on tarkastustiheys alennettu 0:aan tai tarkastetaan projektiluontaisesti. Toimijan on kuitenkin ilmoitettava, mikäli aloittaa ihoa lävistävät pistoshoidot. Niiden kauneushoitoloiden tarkastustiheys, joiden toiminnassa on havaittu merkittäviä puutteita, on 0,2.
- Solariumlaitteiden tarkastustiheys on Valviran ohjeistuksen mukaan 0,2. Säteilyturvakeskuksen antamien ohjeistusten mukaan toiminnanharjoittajan tulee huolehtia solariumlaitteiden käyttäjien ikävalvonnasta. Koska solariumlaitetarkastuksilla havaittiin erityisiä puutteita liittyen ikävalvontaan, on näissä kohteissa tarkastustiheyttä alennettu, ja se on 0,33. Mikäli toiminta on ollut asianmukaista, on tarkastustiheys 0,17.

9. Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika

Tarkastus voi sisältää useiden ympäristöterveydenhuollon lakien mukaisia toimenpiteitä ja tarkastuskertomuksessa esitetään, minkä säännösten mukaan tarkastus on tehty. Tarkastusaikaan vaikuttaa tarkastuksen sisällön laajuus ja tarkastusaikaan katsotaan kuuluvaksi varsinaisen kohteessa tehdyn tarkastuksen lisäksi tarkastukseen valmistautuminen sekä tarkastuskertomuksen laatiminen.

Tarkastusten yksityiskohtaisempi sisältö on kuvattu keskusvirastojen antamissa ohjeissa. Tarkastuksella tarkoitetaan valvontaviranomaisen tai tämän valtuuttaman ulkopuolisen asiantuntijan säännöllisesti ja ennalta suunnitellusti tekemää valvontakohteen tarkastusta, jossa arvioidaan valvontakohteen vaatimustenmukaisuus. Tarkastus voi sisältää näytteenottoa ja mittauksia kohteen, kohteessa harjoitettavan toiminnan, kohteessa valmistettavien tuotteiden tai kohteessa tarjottavien palveluiden terveyshaittojen, turvallisuuden ja määräystenmukaisuuden arvioimiseksi. *Valvonta-asetuksen 3 artiklan mukaan elintarvikevalvonta tehdään pääsääntöisesti ilman ennakoilmoitusta.* Tarkastukset pyritään tekemään silloin, kun valvontakohteessa on toimintaa,

Laatinut: Tiina Torkkeli-Pitkäranta

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 28.2.2024

mutta joissakin tapauksissa tarkastus voidaan toteuttaa myös muulloin, esimerkiksi aamulla ennen toiminnan alkamista. Useimmiten tarkastus tehdään valvontakohteessa, mutta valvontaviranomainen voi joissakin tapauksissa tarkastaa esimerkiksi asiakirjoja myös virkapaikallaan tai kerätä tietoja toiminnanharjoittajalta käymättä kohteessa.

Tarkastuksesta on aina laadittava tarkastuskertomus, joka täyttää sille asetetut vaatimukset ja jossa huomioidaan muun muassa toimialakohtaiset ohjeet. Valviran tarkastuslomakepohjat terveydensuojelulain ja tupakkalain valvontaa varten ohjeineen löytyvät ympäristöterveydenhuollon ekstranetistä ja ovat täytettävissä VATI-tietojärjestelmässä. Elintarvikevalvonnassa vastaavasti toimitaan Oiva-lomakkeiden mukaisesti. Riskinarvioinnin perusteella valvoja valitsee lomakkeelta tarkastettavat asiakokonaisuudet. Tarkastuslomakkeiden käyttö yhtenäistää valvontaa valtakunnallisesti. Tarkastuksesta laaditaan aina tarkastuskertomus Vatiin. *Tarkastetut asiat kirjataan, vaikka niissä ei tarkastuksen aikana havaittaisikaan epäkohtia.* Tarkastuskertomukseen merkitään valvonnan tarkoitus, käytetyt menetelmät ja valvonnan tulokset sekä tarvittaessa asianomaiselta toimijalta edellytettävät toimet määräaikoineen. *Tarkastuskertomus toimitetaan sähköisesti tarkastuskohteeseen kahdeksan työpäivän kuluessa tarkastuksesta suoraan toiminnanharjoittajalle, tavoitteena on päästä myös terveydensuojelussa samaan suunnitelmallisten tarkastusten osalta (ks. LaatuNet).* Tarkastuskertomus voidaan tarvittaessa lähettää tiedoksi myös muille viranomaisille tai tahoille.

Etätarkastuksia on tarkoitus tehdä enenevässä määrin. Etätarkastuksilla säästetään myös asiakkaan aikaa ja tämä on myös taloudellisempaa ja ympäristöystävällisempää. Etätarkastus voidaan suorittaa, kun alkutarkastus on tehty paikan päällä. Tarkastustiedot voidaan saada joko kirjallisesti tai esim. teamsin tai puhelinhaastattelujen kautta tai osittain kirjallisena ja loput haastattelujen kautta.

Tarkastuksilla voidaan käyttää omia kohdetyypeittäin laadittuja lomakemalleja/muistilistoja, joilla varmistetaan tarkastusten yhdenmukaisuus ja sujuvuus, tämä on myös asiakkaan edun mukaista.

Tarkastuksen lopuksi tarkastaja aina vetää yhteen tarkastuksen keskeiset havainnot ja kertoo ajatuksensa toimenpide-ehdotuksiksi ja aikatauluksi, jotka kirjataan tarkastuspöytäkirjaan. Mikäli tarkastuksella jää selvitetävää, myös tämä kerrotaan tarkastuksen yhteydessä. Tämä mahdollistaa toimijan kuulemisen ja asiasta voidaan keskustella ja sopia asianosaisten kanssa.

10. Elintarvikevalvonta

Elintarvikevalvonnan tavoitteena on toteuttaa elintarvikelainsäädännössä asetettuja päämääriä. Lain tarkoituksena on varmistaa elintarvikkeiden ja niiden käsittelyn turvallisuus sekä elintarvikkeiden hyvä terveydellinen ja muu elintarvikemääräysten mukainen laatu sekä varmistaa elintarvikkeiden jäljitettävyys. Elintarvikelain tarkoituksena on myös varmistaa, että elintarvikkeista annettava tieto on totuudenmukaista ja riittävää eikä johda kuluttajaa harhaan. Tarkoituksena on suojata kuluttajaa elintarvikemääräysten vastaisten elintarvikkeiden aiheuttamilta terveysvaaroilta sekä taloudellisilta tappioilta.

Elintarvikelainsäädännön lähtökohtana on, että ensisijainen vastuu elintarvikkeen turvallisuudesta ja määräystenmukaisuudesta on elintarvikealan toimijalla. Omavalvonnan avulla toimija varmistaa, että elintarvikkeen turvallisuus ei vaarannu sinä aikana, kun elintarvike on toimijan vastuulla. Viranomaisvalvonnan tehtävänä on puolestaan varmistaa, että omavalvonta toimii tehokkaasti ja että elintarvikkeen turvallisuus, jäljitettävyys ja muu määräystenmukaisuus toteutuvat kaikissa tuotanto-, jalostus- ja jakeluvaiheissa. Viranomaisen on tarvittaessa annettava toimijalle tarpeellisia ohjeita ja kehotuksia elintarvikemääräysten noudattamiseksi ja omavalvonnan toimivuuden varmistamiseksi. Toiminnan määräystenmukaisuus parantaa elintarvikealan toimijoiden toimintaedellytyksiä ja menestymismahdollisuuksia markkinoilla sekä pienentää esimerkiksi takaisinvedoista johtuvia yrittäjän taloudellisia kustannuksia.

Elintarvikevalvontaa suunnataan eri kohteisiin tai osa-alueisiin sen mukaan, missä sitä eniten tarvitaan riskitekijät huomioon ottaen. Valvonnan on oltava tasapuolista niin, että se kohdistuu perusteiltaan yhdenvertaisesti kaikkiin valvontakohteisiin ja valvontakohdetyyppeihin. Kohteen valvonnan tehostamiselle tai sen lieventämiselle on perusteet, jotka saadaan arvioimalla valvontakohteessa elintarvikkeeseen kohdistuvia riskitekijöitä.

Laatinut: Tiina Torkkeli-Pitkäranta

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 28.2.2024

Tasapuolisuus elintarvikevalvonnassa tarkoittaa sitä, että valvonnan määrä ja valvontamenetelmät valitaan elintarvikkeen turvallisuuden ja laadun varmistamiseksi samoilla perusteilla koko maassa.

Jäljitettävyys on elintarviketurvallisuuden kannalta keskeinen tekijä, ja sen avulla voidaan ongelmatilanteissa poistaa määräystenvastaiset elintarvikkeet kohdennetusti markkinoilta ja antaa kuluttajille oikeaa ja riittävää informaatiota. Jäljitettävyys on tärkeää myös selvitettyä elintarvikkeesta annettavien tietojen totuudenmukaisuutta tai muuta määräystenmukaisuutta.

10.1. Valvontakohdereisterit ja niihin merkittävät tiedot

Valvontaviranomaisella tulee olla ajan tasalla olevat tiedot kaikista alueensa elintarvikevalvontakohteista. Näitä ovat:

- ilmoittamista tai hyväksyntää edellyttävät elintarvikehuoneistot mukaan lukien ns. virtuaalihuoneistot, liikkuvat elintarvikehuoneistot ja kuljetustoiminta;
- liikkuvat elintarvikehuoneistot, joista on jo tehty ilmoitus toiselle paikkakunnalle ja joiden saapumisesta valvontaviranomaisen alueelle tiedotetaan valvontaviranomaiselle. Liikkuva elintarvikehuoneisto merkitään kuitenkin rekisteriin vain siinä valvontayksikössä, joka on hyväksynyt ko. huoneiston tai käsitellyt ko. huoneistosta tehdyn ilmoituksen;
- toimijat, jotka valmistavat tai saattavat markkinoille elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvia materiaaleja ja tarvikkeita (kontaktimateriaalialan toimijat) sekä
- ilmoittamista edellyttävät elintarvikkeiden alkutuotantopaikat Kaikkien em. tiedot löytyvät Vatista.

10.2. Ruokaviraston asettamat valtakunnalliset elintarviketurvallisuuden painopisteet

Ruokavirasto on suunnitellut valtakunnalliset elintarviketurvallisuuden painopisteet. Kansallisen valvontasuunnitelma 2021–2024, painopisteet ovat: 1) Tiedolla johtaminen ja digitalisaatio, 2) Petoksellisen toiminnan torjunta viranomaisyhteistyönä, 3) Valmius ja kriisinhallinta.

Painopisteet huomioidaan Liedon ympäristöterveydenhuollossa mm. seuraavasti

Digitalisaatio ja tiedolla johtaminen

Vatin jatkuva kehittäminen valtakunnallisesti. Vuoden alusta Liedon valvontayksikössä otettiin käyttöön sähköinen ns. ILPPA-ilmoitus. Lomakkeet ja vuoden 2020 lopulla uudistetut www-sivut ovat saavutettavia. Vati-tietojärjestelmän käyttöönoton myötä työsuunnitelmien raporttien kehittyminen parantaa tiedonsaantia ja vertailua, mikä osaltaan edistää tiedolla johtamista.

Tiedolla johtamiseen liittyy kiinteästi myös laadun kehittäminen ja yhtenäisten toimintatapojen sekä ohjeiden mukainen toiminta, jota voidaan varmistaa käymällä läpi työohjeita, kirjaamalla poikkeamia ja tekemällä sisäistä ja ulkoista auditointia.

Suunnitelmakaudella yhtenä painopisteenä on ollut myös valvonnan toimenpiteiden loppuunsaattaminen

- Kiinnitetään huomiota siihen, että kohteiden valvonnassa tarvittavat toimenpiteet saatetaan loppuun.
- C- ja D-arvioinneissa annetaan määräaika epäkohtien korjaamiselle, asioiden korjaaminen varmistetaan uusintatarkastuksilla.
- D-arvioinneissa vaatimusten noudattaminen varmistetaan hallinnollisilla pakkokeinoilla.
- Epäkohdat ja tehdyt korjaavat toimenpiteet kirjataan tarkastuskertomuksiin.

Petoksellisen toiminnan torjunta

Huomioidaan Ruokaviraston ohjeet ja kehitetään viranomaisyhteistyötä (ml. velvoitteidenhoitoselvitys).

- Valvonnan kohde- ja vaatimuskattavuuden varmistaminen – elintarvikeparanteiden valvonta (Oiva-rivi 11.1)
- Petosten valvonnan ja torjunnan valmiuden kehittäminen 2020–2022 luonnonmukaisessa tuotannossa (tarkastetaan suunnitelman mukaisesti tarkastettavissa kohteissa Oiva-rivi 12.5)

Laatinut: Tiina Torkkeli-Pitkäranta

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 28.2.2024

Valmius ja kriisinhallinta

Vuonna 2021 järjestetään ympäristöterveydenhuollon valtakunnallinen valmiusharjoitus. Liedon valvontayksikkö osallistuu harjoitukseen. Harjoituksessa esiin nousevat mahdolliset kehittämiskohteet huomioidaan oman valmiuden kehittämisessä.

Valtakunnallisiin painopisteisiin liittyen kiinnitetään huomiota erityisesti myös seuraavien, valtakunnallisten valvontatulosten perusteella elintarviketurvallisuutta ja kuluttajien tiedonsaantia heikentävien asioiden tarkastamiseen. Käytännössä Oiva-tarkastuksilla kiinnitetään huomiota alla lueteltujen oivarivien/asiakokonaisuuksien tarkastamiseen.

Lämpötilavalvonta ja jäljitettävyyden uudet painopisteet, toteutus vuodesta 2022:

5. Lämpötilavalvonta (Oivarivit 6.2 ja 6.4)

6. Jäljitettävyyden (Oiva-rivit 16.1 ja 16.9)

7. Takaisinvedot (Oiva-rivi 16.6)

10.3. Elintarvikkeiden alkutuotantopaikat

Alkutuotantopaikasta ja siellä harjoitettavasta toiminnasta on tehtävä ilmoitus hyvissä ajoin ennen toiminnan aloittamista. Toimijan on ilmoitettava myös annettujen tietojen oleellisista muutoksista, toiminnan keskeyttämisestä yli vuodeksi sekä toiminnan lopettamisesta (elintarvikevalvonta-asetus). Valvontaviranomaisen on ilmoitettava alkutuotannon toimijalle ottaneensa vastaan ilmoituksen tai saaneensa tiedon toiselta viranomaiselta.

Kun alkutuotantopaikalla tehdään elintarvikevalvontaan kuuluva tarkastus, tuottajalle tulee kertoa muun muassa tarkastuskäynnin tarkoituksesta ja sisällöstä sekä antaa mahdollisuus antaa lisäselvityksiä tai palautetta myös jälkikäteen. Tätä varten Ruokavirasto on avullanne laatinut toimijalle annettavan tiedotteen.

Tiedotteen tarkoitus on selventää alkutuotannon toimijalle valvonnan perustiedot: mikä taho valvontaa tekee, mitkä ovat valvonnan perusteet, mitä kautta toimija voi antaa palautetta valvonnasta tai saada lisäselvityksiä valvontakäynnillä tehdyistä havainnoista. Tiedotteessa kerrotaan, miten elintarvikevalvonta liittyy tietyissä tapauksissa täydentävien ehtojen valvontaan. *Tiedot jätetään toimijalle kirjallisessa muodossa, jotta hän voi palata niihin tarvittaessa myöhemmin. Tiedotteessa on kohdat valvontayksikön yhteystiedoille ja tarkastuksen ajankohdalle. Liedon yhteistoiminta-alueella alkutuotannon tarkastusten yhteydessä toimijoille annetaan aina em. tiedote.*

10.4. Ilmoittaminen elintarvikehuoneistosta ja laitoshyväksymisen hakeminen

Elintarvikehuoneistoa koskeva ilmoitus tehdään Suomi.fi-palvelussa nk. Ilppa-ilmoitus. Ilmoituksen käsittelevä viranomaisen antaa elintarvikealan toimijalle todistuksen rekisteröinnistä. Laitokset hyväksyy laitoksen sijaintikunnan valvontaviranomainen. Ruokavirasto hyväksyy teurastamot ja riistan käsittelylaitokset sekä niiden yhteydessä olevat laitokset.

Elintarvikehuoneistot, joiden toiminnan aloittamisesta on tehtävä ilmoitus, tarkastetaan pääsääntöisesti vasta toiminnan jo alettua. **Kohteen ensimmäinen tarkastus suoritetaan riskinarvioinnista riippuen 3–6 kk kulluttua toiminnan alkamisesta.**

10.5 Elintarvikevalvonnan tarkastusten suunnittelu ja toteutus

Suunnitelmallisia elintarvikevalvonnan tarkastuksia on tarkoitus tehdä vuosittain noin 500 kpl. Laitoksiin tarkastuksia on tarkoitus tehdä 64. Vuoden alussa tarkastajat laativat kuukausisuunnitelman ja tarvittavat lisätarkastukset tilataan Net-Foodlabilta. Tarkastuksissa priorisoidaan uudet kohteet, kohteet, joissa on havaittu puutteita ja korkean riskin kohteet eli kohteet, joissa käydään kerran tai useammin vuodessa. Kun nämä kohteet on tarkastettu vähintään kerran vuoden aikana, jatketaan tarkastuksia matalamman riskin kohteilla.

Laatinut: Tiina Torkkeli-Pitkäranta

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 28.2.2024

Laitosvalvonnan (hyväksytyt elintarvikehuoneistot) ja eläintilojen alkutuotannon valvonnan vastuuhenkilö on valvontaeläinlääkäri Meri Kallankari/sijainen Vlad Rosu). Sijaisina kiireellisissä asioissa toimivat Turun, Raision ja Uudenkaupungin valvontaeläinlääkärit yhteistoimintasopimuksen mukaisesti sekä vientitodistusten osalta myös praktikkoeläinlääkärit.

Tarkastajat suunnittelevat tässä valvontasuunnitelmassa esitetyllä tavalla kohteen valvonnan niin, että toimintaan käytettävät tilat, koko toiminta sekä omavalvonta tarkastetaan riskinarvioinnissa määritellyn tarkastusjakson aikana. Ruokavirasto on laatinut yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa malliasiakirjoja, joita viranomaisten suositellaan käyttävän valvontatoimenpiteissä. Säännöllisen valvonnan piiriin kuuluvat valvontakohteet ja tarkastusmäärät perustuvat kohteiden riskinarviointiin. Valvonnan tarpeen arvioinnin perustana käytetään Elintarvikehuoneiston riskiluokitus ja valvontatarpeen määrittäminen (Eviran ohje 10503/2) –ohjetta. Yksikön omat linjaukset ja toiminnan luonne ja laajuus huomioidaan riskinarvioinnissa. Merkittävänä tekijöinä ovat tuotantomäärät ja toimintatyyppi.

Riskinarviointia päivitetään aina tarvittaessa tarkastusten yhteydessä. Elintarvikekohteiden valvontatiheys kirjataan Vatiin kohdekohtaisesti, jolloin tiedot tarkastusajankohdista näkyvät tarkastajille valvontaohjelmassa. Tarkastustiheyden peruste kirjataan Vatiin toiminnan lisätiedot –kohtaan. Yhteisesti sovitut poikkeamaperusteet on kirjattu myös valvontasuunnitelmaan, kohtaan 8.1. Liedon ympäristöterveyslautakunnan riskinarvioinnin linjaukset.

Tarvittaessa valvontaviranomainen voi käyttää elintarvikelain mukaisissa tehtävissä ulkopuolista asiantuntijaa. Hallinnolliset päätökset viranomaisen on kuitenkin tehtävä itse myös tällaisissa tapauksissa. Liedon kunnassa on päätetty käyttää ulkopuolista asiantuntijaa oman työn rinnalla vuodesta 2021 alkaen. Tarkoituksena on luoda toimiva ja kustannustehokas asiantuntijayhteistyömalli, jossa seurataan myös asiakaskokemusta sekä valvonnan kustannuksia ja laatua. Toimialajohtaja toimittaa em. ilmoituksen Ruokavirastolle.

Elintarvikelain (297/2021) muutoksen yhteydessä lain 16 §:ään lisättiin vaatimus valvontatietojen julkistamisesta: elintarvikealan toimijan on julkistettava valvontaviranomaisen antama elintarvikehuoneiston tarkastuksesta kertova asiakirja Ruokaviraston määräämällä tavalla. Tietojen julkistamisen tavoitteena on lisätä viranomaistoiminnan avoimuutta, kannustaa toimijoita jatkuvaan parantamiseen sekä antaa kuluttajille lisää tietoa oman päätöksenteon tueksi. Oiva-järjestelmä on käytössä koko maassa kaikkien elintarvikevalvontakohteiden osalta.

10.6. Elintarvikevalvonnan valvontaprojektit

Osallistumme valvontaprojekteihin suunnitelmakaudella Ruokaviraston ohjeistuksen mukaisesti.

10.7. Säännöllinen valvonta

Säännöllisen valvonnan piiriin kuuluvat valvontakohteet ja tarkastusmäärät perustuvat kohteiden riskinarviointiin. Kunkin kohteen riskinarviointi löytyy Vatiista. Listaus suunnitelmallisesti valvottavista elintarvikehuoneistoista liite 2. Maidontuotantotiloja on alueella vuoden 2021 lopulla 56, näistä yksi on vuohitila. Kaikissa elintarvikehuoneistoissa ei käydä joka vuosi mm. toiminnan osa-aikaisuudesta johtuen. Liikkuvat elintarvikehuoneistot, jotka on rekisteröity toisen valvontayksikön alueelle, voidaan tarkastaa ko. valvontayksikön pyynnöstä Liedon alueella osana suunnitelmallista valvontaa.

Vati-järjestelmän ns. työlista korvaa excel-listat suunnitelmakauden aikana. Riskinarvioinnista ja sen perusteista on mahdollista saada pyydettyä lisätietoja valvontahenkilöstöltä. Elintarvikevalvonnan työnjakoa suunnitelmallisten tarkastusten osalta tarkastellaan vuosittain elintarviketiimissä. Elintarvikevalvonnan osalta tarkastustehokkuuden tavoite on 110 suunnitelmallista tarkastusta/htv.

10.8. Kunnan toimesta tapahtuva näyteenotto ja näytteiden tutkiminen

Laatinut: Tiina Torkkeli-Pitkäranta

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 28.2.2024

Näytteenotto ja tutkiminen ovat valvontamenetelmiä, joilla voidaan selvittää omavalvonnan toimivuutta sekä tuotteiden turvallisuutta ja määräystenmukaisuutta. Vastuu elintarviketurvallisuudesta on pääosin toimijoilla ja sen vuoksi näytteenottokin on pääasiassa toimijoiden vastuulla. Omavalvontajärjestelmän toimivuutta voidaan kuitenkin todentaa viranomaisnäyttein. Näytteenoton tarpeeseen ja tutkimusten laajuuteen vaikuttavat toimijan omavalvontasuunnitelma, sen toimivuus ja omavalvontanäytteiden tulokset. Lisäksi tarkastajan harkinnan mukaan voidaan kohdistaa mittauksia elintarvikkeiden kanssa kosketuksiin joutuviin pintoihin, joilla on merkitystä elintarvikehygienian kannalta. Puhtaanapitoon liittyvät Oivarivit (3.1 ja 3.2) täytetään. Mittaukset tehdään ATP-mittarilla suunnitelmallisten tarkastusten yhteydessä ja ovat asiakkaalle maksuttomia. *Riskiperusteisesti näytteitä voidaan ottaa valvojan harkinnan mukaan. Jos yrityksen omavalvontanäytteiden ottamisessa on ongelmia tai niiden oikeellisuudesta on epäilyksiä tai hallinnollisten pakkotoimien valvomiseksi tarvitaan näytteenottoa, voidaan valvontasuunnitelmaan kuuluvien näytteiden lisäksi hakea maksullisia lisänäytteitä.*

Epidemioiden selvittämiseksi sekä asiakasvalitusten perusteella tai elintarvikkeista aiheutuviin terveysvaarantilanteisiin liittyvät tutkimukset tehdään tarvittaessa ympäristöterveydenhuollon kustannuksella. Eläinperäisiä elintarvikkeita käsittelevien laitosten riskiperusteinen viranomaisnäytteenottosuunnitelma on esitetty kohdekohtaisessa valvontasuunnitelmassa (saatavissa pyydetessä valvontaeläinlääkäriltä). Näytteenottosuunnitelmassa huomioidaan lainsäädännön vaatimukset ja omavalvonnan toimivuus kohteessa. Lisäksi otetaan Ruokaviraston toimeksiantojen mukaisesti ns. vierasainenäytteitä kuten esim. kasvinsuojeluainejäämänäytteitä.

11 Terveydensuojelu

Terveydensuojelulain (763/1994) tarkoituksena on ylläpitää ja edistää väestön ja yksilön terveyttä. Lain tavoitteena on myös ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka saattavat aiheuttaa terveyshaittaa. Terveydensuojelun valvontaohjelman sisällön määrittelevät sekä terveydensuojelulaki että valtioneuvoston asetus ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisista valvontaohjelmista. Myös terveydensuojelun valvontaohjelman tavoitteena on yhtenäistää valvontakäytäntöjä koko maassa ja saattaa toiminnanharjoittajat samanarvoiseen asemaan valvonnan tiheyden ja laadun osalta. *Tätä teemaa tukevat terveydensuojelulain valvontaohjelman painopisteet, joita ovat omavalvonnan tukeminen ja elinympäristöterveyden edistäminen.* Terveydensuojelulaki sisältää yleisperiaatteen, *jonka mukaan toiminnanharjoittajan on suunniteltava ja toteuttava toimintansa siten, että terveyshaittojen syntyminen ehkäistään. Toiminnassa otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon yksilöiden tai ryhmien erityinen herkkyys ja niistä seuraavat erityisvaatimukset.*

11.1 Terveydensuojelulain mukaisten tarkastusten suunnittelu ja toteutus

Suunnitelmallisia terveydensuojelun tarkastuksia on tarkoitus tehdä vuonna 2024 mm. lasten- ja nuorten kohteisiin 20, kouluihin 14 ja sosiaalialanlaitoksiin 33. Terveydensuojelukohteiden osalta kohteiden tarkastus-
teyttä Vatissa päivitetään riskinarvioinnin mukaan.

Katso kohta: 3.1.2 Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika. Terveydensuojelulain mukaisen valvontatarkastuksen tavoitteena on varmistua siitä, että elinympäristöön vaikuttava toiminta on suunniteltu ja järjestetty siten, että väestön ja yksilön terveyttä ylläpidetään ja edistetään. Elinympäristöön vaikuttavan toiminnan harjoittajan on tunnistettava toimintansa terveyshaittaa aiheuttavat riskit ja seurattava niihin vaikuttavia tekijöitä (omavalvonta). Toimintaa on harjoitettava siten, että terveyshaittojen syntyminen mahdollisuuksien mukaan estyy. *Terveydensuojelulain mukaisten tarkastusten sisältö ja ohjeistus on kuvattu Valviran tarkastusohjeissa, joihin laatujärjestelmässä viitataan. Laatujärjestelmään on lisäksi kirjattu yksikön linjauksia tulkinnanvaraisissa tilanteissa.*

11.2 Valvontasuunnitelman painopisteet

Valvira laatiman valvontaohjelman 2020–2024 painopisteet ja painopisteiden huomioiminen Liedon yksikössä suunnitelmakaudella.

Laatinut: Tiina Torkkeli-Pitkäranta

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 28.2.2024

Kohdassa 10.2 kuvatut elintarvikevalvonnan painopisteet koskevat myös terveydensuojelua mm. digitalisaatio ja tiedolla johtaminen sekä valmius ja kriisinhallinta. Vatin tietojen ajantasaisuus, yhtenäiset kirjauskäytännöt ja Vatin hyödyntäminen ovat painopiste ja vaativat myös edelleen opettelua.

Oma- ja valvonnan tukeminen:

- Oma- ja valvontaa edistetään ja varmistetaan tarkastuskäynneillä. Toimivan oma- ja valvonnan huomioiminen tarkastustiheydessä.
- Talousveden laatuun vaikuttavia riskejä arvioidaan ja hallitaan yhdessä talousvettä toimittavien laitosten kanssa.

Elinympäristöterveyden edistäminen ja yhteistyö:

- Yhteistyötä muiden viranomaistahojen kanssa pyritään kehittämään ja parantamaan (esim. pelastuslaitos ja sosiaalitoimi, työsuojelu ja työterveydenhuolto).
- Yhteistyön tiivistäminen ja yhteistyön toimintamallin luominen ja jalkauttaminen erityisesti vesilaitosten kanssa
- Valtakunnallisten painopistealueiden lisäksi valvontayksikön omana painopistealueena on vesiosuuskuntien riskinarvioinnin loppuunsaattaminen ja desinfiointivalmiuden kehittäminen.

11.3 Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen

Näytteenotto on osa säännöllistä valvontaa. Terveydensuojelulaki ja sen perusteella annetut säädökset määrittelevät varsin tarkasti talous- ja uimavesistä otettavat näytemäärät sekä näytteistä tehtävät analyysit.

Talousveden laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty seuraavissa säädöksissä:

- STM:n asetus (461/2000) talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista
- STM:n asetus (401/2001) pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista

Valvontatutkimusohjelmat löytyvät sähköisessä muodossa: Teamsista. Paperiversiot valvovalla terveystarkastajalla ja Liedon toimipisteessä toimialajohtajan huoneessa.

Uimavesien laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty seuraavissa säädöksissä:

- **Allasvedet** STM:n asetus (315/2002) uimahallien ja kylpylöiden allasveden valvontatutkimuksista ja laatuvaatimuksista
- **Uimarantavedet** STM:n asetus (354/2008) pienten yleisten uimarantojen valvonnasta.
- **EU:lle raportoitavat uimarantavedet** STM:n asetus (177/2008) yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta

Uimarantavesien osalta tarkempi näytteenottosuunnitelma/seurantakalenteri laaditaan vuosittain keväällä ja allasvesien osalta viiden vuoden välein (löytyvät sähköisessä muodossa: Teamsista).

* Yleiset uimarannat, yli 100 kävijää/pvä ns. EU-ranta. Seurantakalenterin mukaisesti, ennen uimakauden (15.6–31.8) alkua ja 1 krt / kuukaudessa uimakauden aikana (yhteensä 4 näytettä).

Pienet uimarannat, < 100 kävijää 1 krt / kuukaudessa uimakauden aikana (yhteensä 3 näytettä).

Talviuimapaikat riskinarvioinnin perusteella, yleensä 1–3 näytettä/talvi.

Toiminnanharjoittajan pyynnöstä (esim. leirikeskukset) 1–3 näytettä uimakauden aikana.

* Uimahallit ja kylpylät yms., asetus STMa 315 / 2002 Valvontatutkimusohjelman mukaisesti.

Laatinut: Tiina Torkkeli-Pitkäranta

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 28.2.2024

VESINÄYTTEET: VEDENJAKELUALUEET (TALOUSVESI), ALLASVEDET JA UIMARANTAVEDET

Ison talousvesiasetuksen 1352/ 2015 mukaiset vedenjakelualueet

Paimio
Airisto
Aura
Björkboda
Kaarina
Kasnäs
Kimitoön
Korpo
Koski TI
Lieto ja Tarvasjoki
Päivästö
Tarvasjoki
Alastaro
Loimaa
Mellilä
Marttila
Meri-Kaarina
Nagu
Näsby
Oripää
Parainen
Kanta-Pöytyä
Karinainen
Yläne
Sauvo
Utö
Uusikartano
Etelä-Piikkiö
Vuolahti

Laatinut: Tiina Torkkeli-Pitkäranta
Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 28.2.2024

Linnanraunioentie
Lemo

Pienen talousvesiasetuksen 401/2001 mukaiset vedenjakelualueet

Nauvon väylä- ja merivartioasema
Seili
Trollgärda
Ekniemi
Hitis
Iniö Norrby
Kuusisto
Mjösund
Mossala
Suurila
Toimintaloma
Örö

Tukkuvesilaitokset

Parravahan Vesi
Porto West (pikkuasetuksen mukainen)
Turun Seudun Vesi

UIMA-ALLASVEDET

Airisto spa (allas EI käytössä)
Malms skola (3 kk käytössä)
Folkhälsanhuset
Kårkulla
Kasnäs Badhus
Paimion uimahalli, Solina
Kaarinan uimahalli
Toivonlinna

Laatinut: Tiina Torkkeli-Pitkäranta
Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 28.2.2024

Loimaan uimahalli Vesihovi
Kyrön maauimala
Järvelän paljut

Suunnitelmalliset talousvesinäytteet ja uima-allasnäytteet otetaan valvontatutkimusohjelmien näytteenottosuunnitelmien mukaisesti. Kohteiden näytteenottosuunnitelmat löytyvät Teamsista talousvesien ja uimavesien alakansioista.

UIMARANNAT

Uimarantaluettelo ja vesinäytteiden näytteenottosuunnitelman perusteet

Kunnan terveydensuojeluviranomaisen on laadittava uimarantaluettelo ennen kunkin uimakauden alkua Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksien 177/2008 ja 354/2008 soveltamisalaan kuuluvista yleisistä uimarannoista. Uimakausi alkaa 15.6. ja päättyy 31.8. Yleisellä uimarannalla tarkoitetaan rantaa (EU uimaranta), jolla arvioidaan käyvän uimakauden aikana huomattava määrä uimareita (yli 100 uimaria). Pienellä yleisellä uimarannalla tarkoitetaan rantaa, jolla ei odoteta käyvän huomattavaa määrää uimareita. Uimarantaluettelo tarkastetaan vuosittain ja näytteenottoajankohdat päivitetään. Päivitetty luettelo on vuosittain nähtävillä Liedon kunnan www-sivuilla ja yleisölle varataan mahdollisuus kommentoida suunnitelmaa ennen uimakauden alkua.

Uimavesinäyte otetaan uimarannan osasta, jossa suurin osa uimareista käy uimassa tai jossa uimavesiprofiilin mukaan on odotettavissa suurin saastumisen riski. Jos näytteenottaja on muu kuin kunnan terveydensuojeluviranomainen, kunnan terveydensuojeluviranomaisen on varmistuttava, että näytteenottaja tuntee näytteenottoon liittyvät yleiset periaatteet. Valvontatutkimustulokset ja tiedot uimavedestä tehdyistä aistinvaraisista havainnoista on toimitettava välittömästi kunnan terveydensuojeluviranomaiselle. Lyhytkestoisen saastumisen aikana otettu seurantakalenterin mukainen näyte voidaan jättää huomioida, mutta se on korvattava liitteen III mukaisesti otetulla näytteellä. EU-uimarannoilta ensimmäinen vesinäyte otetaan noin kaksi viikkoa ennen uintikauden alkua ja vähintään kolme näytettä uintikauden aikana. Pieniltä yleisiltä uimarannoilta otetaan vähintään kolme näytettä, lisäksi haetaan joitakin näytteitä leirikeskuksista ym. uimapaikoista.

Parainen

Solliden, Norrby*
Bläsnäs*
Mustfinn*
Framnäs (Nauvo)*
Likhholm (Korppoo)*
Kalkholmen*
Lillholmen* yksi näyte

Laatinut: Tiina Torkkeli-Pitkäranta

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 28.2.2024

Kannvik (Iniö)*

*Koupo (LT. srk), yksi näyte**

Paimio

~~Oinila (EU)~~ neljä näytettä, ensimmäinen kesäkuun ensimmäisellä viikolla, uimaranta poissa käytöstä ainakin kesäkauden 2024 .

Hiekkahelmi (EU) neljä näytettä, ensimmäinen kesäkuun ensimmäisellä viikolla

Rantala (p.srk)

Leporanta, yksi näyte

Sauvo

Rantola (Sauvo)

Marjaniemi (Paimio/Sauvo, myös talousvesinäyte)

Ahtela(Turku)

Halssi (Liedon srk)

Sarapisto (Sauvo)

Kupiluoto (helluntaisrk) yksi näyte ja talousvesinäyte

Kaarina

Hovirinta (EU), neljä näytettä, ensimmäinen kesäkuun ensimmäisellä viikolla

Harvaluodon virkistysalue

Littoisten hiekkaranta

Raadelma

Voivala

Vuolahden leirikeskus

Harvaluodon virkistysalue talousvesi

Loimaa

Mellilän järvi (EU), neljä näytettä, ensimmäinen kesäkuun ensimmäisellä viikolla

Pappisten isojärvi

Loimikodin uimapaikka

Mustajärven leirikeskus

Kakarlammen virkistysalue

Laatinut: Tiina Torkkeli-Pitkäranta
Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 28.2.2024

Oripää

Vapaa-ajankeskuksen uimalampi
Lähteentuvan uimapaikka
Krapuranta, yksi näyte
Krapurannan maauimala, yksi näyte

Pöytyä

Koivuniemi (myös talousvesinäyte toukokuussa)
Kalikka (Pöytyän)
Kalikka (Loimaan)

Koski TI

Liipola

Marttila

Palainen (myös talousvesinäyte toukokuussa)

Lieto

Järvelä

Kemiönsaari

Eknäs Eknemi (Kemiönsaari)*
Solbad (Gammelby, Folkhälsan)*
Kila Kiila (Kemiönsaari)*
Västerbukten (Ölmos, Kemiönsaari)*
Sandudden (Dalsbruk, Folkhälsan) *
Gräggnäs (Folkhälsan)*
Leirisalo (Salo), yksi näyte ja talousvesinäyte

Talviuintinäytteet (1 kpl)

Pyölinranta, Kaarina*
Hovirinta, Kaarina (2 näytettä)
Liipola, Koski TL

Laatinut: Tiina Torkkeli-Pitkäranta
Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 28.2.2024

Järvelä, Lieto (2 näytettä)
Mellilänjärven rantasaunan ranta, Loimaa
Kakarlammen virkistysalue, Loimaa
Pappisten Isojärvi, Loimaa
Palainen, Marttila
~~Oinila Paimio~~, uimaranta poissa käytöstä ainakin talvikauden 2024
Norrby Solliden, Parainen*
Valasranta, Pöytyä
Karunan talviuintipaikka, Sauvo
Lähteentuvan uimapaikka, Oripää
Lysmettä, Pöytyä

* toiminnanharjoittaja/kaupungin työntekijä ottaa näytteet

Laatinut: Tiina Torkkeli-Pitkäranta

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 28.2.2024

11.4 Yksityiset talousvesikaivot

Yksityisien talousvesikaivojen näytteenottoa avustetaan antamalla asiakkaille näytepulloja toimipisteistä sekä kuntien yhteispalvelupisteistä, lista pisteistä on Teamsissa. Kaivon käyttäjille annetaan neuvontaa ja ohjausta veden laatuun liittyvissä asioissa.

11.5 Terveysturvallisuuden suunnitelmalliset tarkastukset ja elinympäristöterveyden edistäminen

Terveysturvallisuuden osalta suunnitelmalliset tarkastukset tehdään Vatin kohdekohtaisen riskinarvioinnin mukaisesti. Suunnitelmallisia tarkastuksia tehdään vuosittain noin 330. *Suunnitelmakauden painopisteet, omavalvonnan tukeminen ja elinympäristöterveyden edistäminen, huomioidaan tarkastuksilla ja toiminnassa. Terveysturvallisuuden tunnistaminen ja ennalta ehkäiseminen edellyttävät jatkuvaa vuoropuhelua eri tahojen kesken. Parhaaseen lopputulokseen päästään säännöllisellä yhteistyöllä (mm. maankäytön suunnittelu, sisäilmatyöryhmytö, häiriötilanne- ja valmiussuunnitelmien yhteensovittaminen sekä harjoittelu). Kaikista yhteistyökouksista, joihin valvontahenkilöstö osallistuu, tulee laatia muistio. Tapahtumat kirjataan kunnittain Vatiin.*

11.6 Radon

Säteilylain (859/2018) 156 § velvoittaa selvittämään muiden oleskelutilojen radonpitoisuudet. Muussa oleskelutilassa henkilömäärä on yleensä tilojen kokoon nähden asuntoja suurempi ja niissä oleskelee muitakin kuin työntekijöitä. Erityisesti lasten osalta altistumisen rajoittaminen on tärkeää, koska säteilyannos kertyy elimistöön koko eliniän ajan. Terveysturvallisuuslain mukaisia suunnitelmallisen valvonnan piirissä olevia muita oleskelutiloja ovat mm. koulut, päiväkodit, liikuntatilat, kylpylät, uimahallit, majoitushuoneistot, kauneushoitolat, tehostettu palveluasuminen ja vastaanottokeskukset. Näiden toiminnanharjoittajien on tarkastuksen yhteydessä annettava selvitys sisäilman radonpitoisuudesta.

12 Tupakkalainvalvonta

Tupakkalain (549/2016) suunnitelmallista valvontaa on edellisellä suunnitelmakaudella yksinkertaistettu. Suunnitelmallisen valvonnan piiristä on poistettu sellaiset kohdetyypit, joissa tupakointi on tupakkalain perusteella kielletty. Tupakkalain tarkoituksena on vähentää kaikenikäisten ihmisten altistumista ympäristön tupakansavulle. Tupakoinnin aiheuttamia haittoja ehkäistään kuitenkin tehokkaimmin rajoittamalla uusien tupakointisijoiden määrää. Käytännössä monet aloittavat tupakoinnin jo ennen kuin ovat saavuttaneet tupakan ostamiseen oikeuttavan iän. Juuri tässä vaiheessa ennaltaehkäisevien toimien terveyttä edistävä kokonaisvaikutus on suurimmillaan.

Tarkastuksilla on varmistettava, että tupakkalain 12 §:n 1 momentin mukaisia tupakointikieltoja noudatetaan. Tupakointi on kielletty:

- 1) perhepäivähoidon sisätiloissa perhepäivähoidon aikana, päiväkotien sisätiloissa ja ulkoalueilla sekä lastensuojelulain (417/2007) tai mielenterveyslain (1116/1990) nojalla hoitoa antavien laitosten alle 18-vuotiaille tarkoitetuissa sisätiloissa ja heille tarkoitetuilla ulkoalueilla;
- 2) perusopetusta, ammatillista koulutusta ja lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisätiloissa ja oppilasasuntoissa sekä niiden käytössä olevilla ulkoalueilla;
- 3) virastojen ja viranomaisten sekä niihin verrattavien julkisten laitosten yleisölle ja asiakkaille varatuissa sisätiloissa;
- 4) sisätiloissa järjestettävissä yleisissä tilaisuuksissa;
- 5) työyhteisöjen yhteisissä ja yleisissä sekä asiakkaille tarkoitetuissa sisätiloissa, jollei jäljempänä toisin säädetä;
- 6) yleisten kulkuneuvojen sisätiloissa;
- 7) asunto-osakeyhtiön tai muun asuinyhteisön asuinkiinteistöjen yhteisissä ja yleisissä sisätiloissa;
- 8) ulkoalueilla järjestettävien yleisten tilaisuuksien katoksissa ja katsomoissa sekä muissa tilaisuuden seuraamiseen välittömästi tarkoitetuissa tiloissa, joissa osallistujat oleskelevat paikoillaan.

Laatinut: Tiina Torkkeli-Pitkäranta

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 28.2.2024

Jos elinkeinonharjoittaja sallii tupakoinnin ravitsemisliikkeensä ulkona olevassa tarjoilutilassa tai muualla hallinnassaan olevalla ulkoalueella, hänen on huolehdittava, ettei tupakansavu kulkeudu sieltä avoimen ikkunan, oven, muun aukon tai ilmanvaihdon kautta ravitsemisliikkeen sisätiloihin.

Asunto-osakeyhtiö tai muu asuinyhteisö voi kieltää tupakoinnin hallitsemallaan yhteisellä ulkoalueella rakennuksen ilmanottoaukkojen läheisyydessä, lasten leikkialueella ja yhteisillä parvekkeilla.

12.1 Tupakkalain suunnitelmallinen valvonta suunnitelmakaudella

Valtakunnallisessa ohjeistuksessa tupakkavalvonnan tarkastustiheys on 2–3 vuoden välein. Tupakkatuotteiden tukkumyyjiä on yksi. Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden myynnin osalta valvontaohjelman tarkastustiheyttä ei ole perusteltua vähentää riskinarvioinnin perusteella.

Liedossa ei ole omaa riskinarviointia tupakkavalvonnan kohteille. Valvonta tehdään pääosin muun valvonnan (elintarvikevalvonta) yhteydessä. Tupakkalain toteutumista voidaan valvoa samalla, kun valvontakohteeseen kohdistetaan muuta ympäristöterveydenhuollon valvontaa. Esimerkiksi elintarvikemyymälöihin ja kioskeihin kohdistuvan muun ympäristöterveydenhuollon lain mukaisen tarkastuksen yhteydessä on luontevaa valvoa myös tupakan myyntiä ja markkinointia koskevia säännöksiä tupakkalain perusteella sekä nikotiinikorvaushoitovalmisteiden myyntiä lääkelain perusteella. Joissakin terveydensuojelulain mukaisissa tarkastuskohteissa, kuten päiväkodeissa ja oppilaitoksissa, on terveydensuojelulain mukaisen tarkastuksen yhteydessä usein perusteltua tehdä havaintoja tupakkalain noudattamisesta. Mikäli tarkastuksella havaitaan puutteita tupakkalain noudattamisessa, tehdään tarkastuskohteeseen tupakkalain mukainen tarkastus.

Suunnitelmakauden painopisteenä on omavalvonnan tukeminen ja yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa sekä laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten välinen yhteistyö. Suunnitelmakauden lopulla myös tuotevalvonta ja markkinoinnin valvonta. Tupakkalaissa omavalvontasuunnitelman laatimisvelvollisuudesta on erikseen säädetty tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden myynnin sekä tupakointitilallisten ravitsemisliikkeiden osalta. Näiltä osin omavalvonta on elinkeinonharjoittajalle pakollista. Omavalvonnan painopisteen tavoitteena on auttaa parantamaan toiminnanharjoittajien omavalvonnan laatua, lisätä valvonnan näkyvyyttä ja vaikuttavuutta sekä edistää valvontakohteista tehtävää riskinarviointia. Tupakkalain valtakunnallisen valvontaohjelmakauden painopisteenä vuosille 2020–2021 ovat savukkeiden ja kääretupakkatuotteiden vähittäismyynnin pakollisten uuden pakolliset merkinnät. Käytännössä tämä tarkoittaa, että tupakkalain mukaisessa myynnin valvonnassa kiinnitetään vähittäismyynitipakkausten osalta erityistä huomioita uusiin pakollisiin merkintöihin. Lisäksi valvonnan toteuttamisessa tulisi kiinnittää huomiota viranomaisyhteistyön toimintatapojen luomiseen ja vakiinnuttamiseen sekä yhteistyön toimivuuteen. Viranomaisten välinen tiivis yhteistyö paikallisella, alueellisella ja valtakunnallisella tasolla mahdollistaa tehokkaan puuttumisen tupakkatuotteiden laittomaan kauppaan. Tupakkalain valvonnan osalta valtakunnallisessa ohjelmassa kannustetaan myös suuntaamaan resursseja vaikuttavampaan suuntaan käyttämällä aiempaa tehokkaampia toimintamuotoja. Tiettyjen valvontakohtetyyppien, kuten esimerkiksi ulkona järjestettävien yleisten tilaisuuksien, kohdalla voidaan tarkastustoiminnan rinnalla tai sijaan käyttää toiminnanharjoittajille järjestettäviä yhteiskoulutuksia. Tupakkavalvonnassa ei ole havaittu alueella merkittäviä epäkohtia.

Tupakkavalvonnan osalta suunnitelmaan ei sisälly näytteenottoa. Mahdollisissa epäselvissä ja tai riitatilanteissa voidaan ottaa näyte. Valvontakohteiden ajantasaiset tiedot löytyvät Vatista, lista vuonna 2019 aktiivisena olevista toimijoista liitteenä (liite 2).

12.2 Nikotiinivalmisteiden valvonta

Tupakoinnin lopettamiseen tarkoitettuja nikotiinikorvausvalmisteita saa myydä apteekkien lisäksi tupakkaa myyvissä kaupoissa, huoltoasemilla ja kioskeissa myyntipaikan sijaintikunnan myöntämän luvan perusteella. Nikotiinikorvaushoitoon tarkoitettut itsehoitovalmisteet on luokiteltu lääkkeiksi ja niitä saadaan myydä valvotusti yli 18-vuotiaille. Lääkelaisissa on säädetty kunnalle tehtäviä nikotiinivalmisteiden lupa- ja valvontaviranomai-

Laatinut: Tiina Torkkeli-Pitkäranta

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 28.2.2024

sena. Lääkelain mukaisesta nikotiinivalmisteiden vähittäismyynnin valvonnasta ei ole valtakunnallista valvontaohjelmaa. Tarkastuksia tehdään lääkelakiin perustuviin nikotiinikorvaushoitovalmisteiden myyntipisteisiin vain valitusten/asiakasyhteydenottojen johdosta ja tarvittaessa erikseen päätettäessä erillisenä valvontaprojektina. Nikotiinivalmisteiden myyntipaikkoja on 85 kpl.

13. Erityistilanteisiin varautuminen ja toiminta erityistilanteissa

Elintarvike- ja terveydensuojelulaissa on määräykset siitä, että kunnan on ennakolta varauduttava erityistilanteisiin. *Ympäristöterveyspalveluille on laadittu häiriötilannesuunnitelma vuonna 2010 ja sitä päivitetään tarvittaessa, viimeksi vuonna 2021. Suunnitelma on jaettu osaston henkilökunnalle ja se löytyy sähköisessä muodossa Teamsista ympäristöterveyspalveluiden alta.* Suunnitelma on toimitettu mm. sopijakuntiin, jossa se on liitetty osaksi kuntien omaa valmiussuunnitelmaa. Erityistilannesuunnitelma päivitetään aina tarvittaessa. Päivitetty versio toimitetaan henkilökunnalle ja tarpeellisille yhteistyötahoille. *Päivityksestä vastaa toimialajohtaja.*

14. Epidemioiden selvittäminen

Epidemioiden selvittäminen kuuluu kunnan tehtäviin ja niiden selvittämiseen on varauduttava myös budjetissa. Epidemioiden selvittäminen (mm. toimintaohjeet) on kuvattu valmiussuunnitelmassa. Epidemiaselvitystyöryhmät on nimetty kunnittain ja ne löytyvät valmiussuunnitelman liitteestä numero 2. Epidemiaselvitystyöryhmiä on seitsemän (7) ja ne kokoontuvat tarvittaessa. Ryhmien yhteystiedot tarkastetaan vuosittain, yhteystietojen päivytyksestä vastaa toimistos sihteeri Tiina Riikonen. Varhan aloittaessa toimintansa vuoden 2023 alussa ryhmien kokoonpano ja mahdollinen alueellinen ohjeistus ja koordinaatio tulee tarkasteltavaksi yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Vesilaitosten valvontatutkimusohjelmissa on ohjeita talousvesivälitteisten epidemiatilanteiden varalle.

15. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Toteutumisen arviointi tehdään sähköisesti VYHA-järjestelmässä ja käsitellään ympäristöterveyslautakunnan kokouksessa.

16. Liedon kaupungin ympäristöterveydenhuollon käsittelyajat

Päätös elintarvikehuoneiston hyväksymisestä tehdään viimeistään lainsäädännön edellyttämässä ajassa eli 60 vuorokauden kuluessa asian vireille tulosta (Elintarvikelaki 297/2021, 11 §). Tavoiteaika on 30 vuorokautta. Tarkastus tehdään pääsääntöisesti jo ennen toiminnan aloittamista.

Tupakkalain ja lääkelain mukaisten nikotiinivalmisteiden myyntilupien käsittelyn tavoiteaika on 30 vuorokautta.

Asunto-osakeyhtiöiden tupakointikiellot. Kunnalta edellyttävästä kuulemismenettelystä ja lautakunnan kokousaikataulusta johtuen käsittelyaika on 60 vuorokautta.

Ilppa-ilmoitukset käsitellään viivytyksettä. Käsittelyn tavoiteaika on enintään 14 vuorokautta.

Hallintolaki (434/2003) 23 §: Hyvään hallintoon kuuluu, että asiat käsitellään asian laatu ja muut olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisessa ajassa. Perustuslaissa hallintoasian käsittelyn viivytyksettömyys on saatettu voimaan perusoikeutena. Perustuslain 21 §:n 1 momentti takaa jokaiselle oikeuden saada asiansa käsitellyksi ilman aiheetonta viivytystä toimivaltaisessa viranomaisessa.

Laatinut: Tiina Torkkeli-Pitkäranta

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 28.2.2024

Liite 1. Toimipaikat ja toiminnot vuonna 2024, Vati-järjestelmä 17.1.2024

Toimiala	Toimintaluokka	Toimi- paikat
Elintarviketoimiala	Alkutuotanto	563
Elintarviketoimiala	Elint. valm., ei maito/liha/kala/muna/vilja-kasvis	32
Elintarviketoimiala	Elintarvikekontaktimateriaalit	6
Elintarviketoimiala	Elintarvikkeiden kuljetukset	20
Elintarviketoimiala	Elintarvikkeiden myynti	371
Elintarviketoimiala	Elintarvikkeiden tarjoilu	682
Elintarviketoimiala	Elintarvikkeiden varastointi ja pakastaminen	19
Elintarviketoimiala	Kala-ala	11
Elintarviketoimiala	Kansalliset toiminnalliset helpotukset	8
Elintarviketoimiala	Liha-ala	10
Elintarviketoimiala	Maitoala	4
Elintarviketoimiala	Muna-ala	8
Elintarviketoimiala	Tapahtuma ilman toimijaa (EtL)	12
Elintarviketoimiala	Vain ruoka-aputoimintaa	8
Elintarviketoimiala	Vienti ja tuonti	16
Elintarviketoimiala	Vilja- ja kasvisala	96
Lääkelakitoimiala	Nikotiinikorvaustuotteet	89
Terveydensuojelu- toimiala	Eläinten pitoon tarkoitettu rakennus tai aitaus asemakaava-alueella tai muulla vastaavalla alueella	3
Terveydensuojelu- toimiala	Kauneudenhoitoa ja ihon käsittelyä suorittavat huoneistot ja laitokset	102
Terveydensuojelu- toimiala	Kokoontuminen, julkiset huvi- ja kokoontumishuoneistot	74
Terveydensuojelu- toimiala	Liikunta ja virkistystoiminta, kuntosalit ja liikuntatilat	86
Terveydensuojelu- toimiala	Liikunta ja virkistystoiminta, muut uimapaikat	16
Terveydensuojelu- toimiala	Liikunta ja virkistystoiminta, uimahallit, kylpylät ja muut yleiset allastilat	13
Terveydensuojelu- toimiala	Liikunta ja virkistystoiminta, yleiset uimarannat	45
Terveydensuojelu- toimiala	Majoitustoiminta, majoitushuoneistot	126
Terveydensuojelu- toimiala	Muu käyttäjälleen mahdollisesti terveyshaittaa aiheuttava huoneisto tai laitos	10
Terveydensuojelu- toimiala	Muut ympäristöterveysvalvonnan kohteet	14
Terveydensuojelu- toimiala	Määrittelemätön valvontakohte (TsL)	5

Laatinut: Tiina Torkkeli-Pitkäranta

Hyväksynyt: Ympäristöterveyslautakunta 28.2.2024

Terveydensuojelu- toimiala	Opetustoiminta, koulut ja oppilaitokset	125
Terveydensuojelu- toimiala	Sosiaalihuollon palvelut, lasten päiväkodit ja vastaavat	126
Terveydensuojelu- toimiala	Sosiaalihuollon palvelut, Lastenkodit/ lastensuojeluyksiköt ja vastaavat	23
Terveydensuojelu- toimiala	Sosiaalihuollon palvelut, muut sosiaalialan yksiköt	37
Terveydensuojelu- toimiala	Sosiaalihuollon palvelut, vanhainkodit ja vastaavat	51
Terveydensuojelu- toimiala	Talousveden käyttö tai pakkaaminen	168
Terveydensuojelu- toimiala	Tapahtuma ilman toimijaa (Tsl)	11
Terveydensuojelu- toimiala	Virkistystoiminta, yleisölle avoimet saunat	39
Tupakkatoimiala	Tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myynti ja muu luovutus	144
Tupakkatoimiala	Tupakointikiellot ja -rajoitukset	4